Отъ Чепино.

Записалъ *Хр. П. Константиновъ.*

Ималу един чилéк сиромах. Тржгнал, ондáн суражим, пу чаршийата да трѡси рабута. Катó си варвел, срьѡшнал гу един чилéк зенгúнин и го попитал: „а бре Хасане, кадé ше идеш?“ — „А бе ша úда да прѡсьа нéкаде леп.“ Зенгининат му рекѡл: „хаіда вѡрви хас мéнекана, да ми рáбутиш, ес ша ти дам еднѡ желтúца.“ — „Хаіда,“ рекóл Хасан, и тржгнале.

Катó отишли домá му,. тузúкана ага, зенгúнинат, имáл три кóнье. Извел ги на двора и рекѡл: „хаіда сега, Хасане, ехни едúна конь ти, едúна ша éхнам ес и едúна ша зáкачам за твоіа.“

Й фанали, ондан суражúм, та агата іахнал едина конь, па Хасан іахнал онзú конь, па едина конь агата закáчил за Хасáновиіа. Вржвéле, вржвеле, три дéнья вржвéле и слéзнале, ондáн суражúм, като ф едúн іáр, ама какѡв іáр? — фногу стржмна іарчина, — никуі не може да се искáчи нагóре.

Тугáзикана фáнал агáта, та заклáл едина конь. Хасáн го попúтал: „аго, оти кóлеш кóнья?“ Па тоі му рекѡл: „ти си гльóдаі сеиръ.“ Като заклал конья, удрал го, зéл му кóжата и рекѡл: „вóври се сега, Хасане, ф кубурúната на кóнья, па ше доіде некво пúле, та ше та кржпне и ше та занесе тáм ѐѐ на горното тепе.“ И тоі фáнал, воврел се ф кубурината на конья, па онзú чилéк, агата, фанал двата кóнья и ги даржéл.

Седéл Хасáн, седéл, седéл, е чи дошлó едно пиле іорлово, кржпнало кубурúната хас Хасáна и іа дигналу гóре нат скалѡта, на тепето. Хасан излезѫл из кубурината и, като се расхóдил, видел, чи там имало фногу конски кóкале и чилéчки главú и кóкале. На тази мешка úмало и џевахúрье.[1]) Тугáзикана, агáта рýкнал: „Хасане бе, іа стржкулú ут там џевахúрье, па ес сéтнук ша та снéма. И тоі фанал, стржкулил фногу џевахирье. Агата натовáрил и двата кóнья и си отишѡл.

Хасáн остáнал самúчак на тепето. Нéмалу кoі да го скáчи одгóре. Нéмалу из дé да слезе. Билѡ мешката кату низбардну. Помислил си Хасан: „да сéгьа тýзи, ше ма изедѡт саманáн кушларж́ — така се казвали онзú пúлета, — úллем да врж́вьа.“ Тржгнал, ондáн суражим, да вржвú. Вржвéл три, четри, пекь, шес дéнья и уттáм туку се убѡрнал на нúзбардно и сéднал та са влáчил по каменьéто. Влáчил са, смúчел са, лап луп, лап луп, тржкáлел са и слéзнал на увѡта. Като слéзал на увѡта, било мрж́кнало, било каде акщáм на адин сахáтья за ноштá. Глéдал нагóре-надóлу и вúдел, че нéкаде огнéц се свéтка. Тржгнáл кам огнéца, вржвел, вржвел, и веке туку там стúгнал, видéл, чи на срегь увѡта úмалу чéтири удаú. Испрж́вом му се виждал огнеца да іе адúн сахáт далéч, пак тоі вржвéл дéсет дéнья покь и зьóл ни да вржвú, ни да галчú óдгладе. Като стúгнал вечертó до чéтрите удаú, вúдел, чи ф аднѡта ималу старец. Тоі влезал, дето бил стареца, и казал: „сельам альаким.“ Стариіа чилек му казал: „альаіна вельаким сельам; седни седни, оддека си?“ Момакат, като му бил сфанат езика óдгладе, гьуч бельаілен му казал: „не деі ти оногьа да ма питаш от дека сам и какоф сам ами . . .“ и помахал сас рѡка кам устата си. И чилека са сетил чабужек, че е гладен момакат, та му дал лебец и едно стомненце вода. Штом хапнал хлебец и пиінал водúца, заприказвал. Рекол: „имаше един чилéк, фана, та ма одведе на еднѡ стржмна іарчúна; закла един конь и ме вовре в кубурината, в леша; като седьах два денья, доіде, ондáн суражúм, едно пиле, кржпна ме ф кобурината и ме искачи на чукѡта; стржколúх џефаúр ташларж, чилека си сабра и фана конья, отиде си. Ес вржвéх до тузи; десекь

---

[1]) „От џевахирьа троха гржмудка да тýриш на стенóта, цала нѡш свети.“

денье покь сам пакьу́вал. Сеа́, ти ми си башта, ти ми си маіка.“ И останал да спи та́зикана ве́чер.

Со́вналу сутрента. Іале, пиле. На трекиіа день ста́рецат му казал: „ти се сакалдисваш, ами на́ ти за дванаесе удаи кльучевете, та тузи ще се елендисваме. Ше откльучиш тази удаіо̂ и ше влезеш; после друга.“ За едина́есе одаи му дал кльучувете, за дванаесетата не му дал кльуча. Момакат му реко̂л: „мольа ти са, кузум буба, да ми дадеш и за онази удаіо̂ кльу́ча.“ — „За неіа ти не давам кльуча, оти мума́та та́мукана да та види какоф си, не ве́рвам се,“ му казал стареца. — „Мольа ти са, кузум буба, ти ми си башта, ти ми си маіка, ти ми си брат, даі ми кльуча.“ И старецат, за да не направи думата две́, фатил, та му дал и за онази удаіо̂ кльуча и му казал: „седи тук, дванаесетата удаіо̂ да неоткльучаш.“ Стариіа човек — тоі не бил човек като сегашните, не бил текинь, бил другочешен човек — си утишо̂л.

Момакат си казал: „тоі се разси́па, онзи́ човек отиде си, нека да о̂творьа удаіо̂та.“ Като утворил, видел, чи две моми се ко̂пели во̂тре. Момите били дьуньо̂ гьузели́. Удаіо̂та била кубелиіа. Като ги видел, исфоркали удго́ре. Момакат форлил мера́к на те́х. Сега́ веке не седи мирен; туку тжпчи, охка, шава, ше умре́. Отива тогава и казва на стариіа: „буба, тебе лажо̂ не бива, ти ми си башта; ес откльучих тази удаіо̂ и видех, две моми са ко̂пеха во̂тре; едно сло̂нце е по́-хубаво от тех.“

— Хубаво ги си видел, ама те што направиха, като те видеха? попитал старецат.

— Побе́гнаха.

— Да не бе ходил, ти си лошо напра́вил.

— Ре́кох да вигьа, какво има; сега ми се иска едно̂та да фа́на, казал мо́макат.

— Ес ша ти кажа, как да іа фа́неш, ама не ше може да седи ниско.

— Ти ми кажи, нека іа фана и нека, ако ште, бега.

Тогава старецат му дал акжл: „ти като отвориш вратата, земи ризата и́, дето се е совле́кла на софи́те, и кьа гро́пала не може да исфржка.“ Момакат отишо́л в удаіо̂та и напра́вил така. Онази мома, като видела, че нема риза, рекла му: „не бегам веке, ти ми си веке чиле́к;[1]) ама даі ми ризата, да се облека, та дето и́штеш, там ме води.“ Тоі рекол: „не може, ша та вогьа гола гропала.“ Облекал іа в други дрехи, ризата и́ не дал. И кьа, като седне на земьата, жена; като рипне да бега, ставала гола. И тржгнала по него. Момакат казал: „хаіде при стариіа, тоі ми іе като башта.“ Отишли при стареца. Момата му рекла: „еі бо́ба, тоі мене веке ми е мо̂ж, тоі ми іе чилек; ес не́го за чиле́к знаіа, тоі мене за жена зна́е; ама сега́накôна, мольа ти се, кажи му да ма пу́сне да си и́да дома́; оти, като ма фа́на, резиль ста́нах.“ Тоі рекол: „би́ва.“

Фа́нал онзи́ мо́мак да тро́си, ондан суражи́м, конь да іахне жена́та му. Пак ста́рецат рекол: „бах, не тре́ба ти ко́нь, кьа іе сама́ конь, ти ше са чу́шнеш на неіа, и кьа ше та занесе ф село́то пре ба́шта и́.“ Тоі рекол: „е́с и́мам пари́, ша фа́нам конь на неіа.“

— Ма́демки ше фа́шташ, е́с като не́мам пари́, е́с ша та за́неса, рекла момата.

— Ти не мо́жеш да ме но́сиш ме́не; то́ е срамо́тно от Бо́га, ами да си фа́на едно̂ тали́га, та да знаіат хо́рата, че сам дуве́л гели́ната с тали́га.

Зел, ондан суражи́м, мо́макат три бе́ли меджидье́ от де́дото, фа́нал едно̂ талига и іахнал и тоі и гелината му. Оттам ве́ке тро́гнал да варви́. По́кьат бил де́сет де́нья, тоі го зел за пекь денья. Утишол ф село́то пре бо́ба си, пак бо́ба му бил нашо̂л ер малж́.[2])

---

[1]) Мжжъ.

[2]) Иманье намѣрено въ земята.

Мо́макат ка́зал: „бо́ба, дове́дох та́зикӧна гели́на, не́ма друга кату неіа пу дьуньӧта.“ Башта му излезал, приглъӧдал іа и ка́зал: „сахи́,[1]) нема друга, какъвоту неіа. Тугазикана сино́т ка́зал бо́бу си си́чку, какъвоту билу станалу, откак іа фа́нал, доде іа довел хас тали́гата. Баштата казал: „синко, не́мам ко́шта, де да іа ту́рим; сеа нема што да пра́вим, ами да до́веда ма́сторе да напра́вьат еднӧ ху́бава удаіӧ; туга́зикана ше са же́ниш; ако не напра́вим хубава удаіо́, коі как доіде ше ни са смеіе́, че ху́бава гели́на имаме, а удаіо́ сабо́рена.“ Онзи́кана мо́мак ка́зал: „ни́е ше дуведе́м хубави мастуре, да направьат хубава удаіӧ, и като доідат чове́ците да не галчӧт: та́зикана гелина не прилега да седи ф тазикана удаіӧ.“

Фанали дванаесе мастора. — Ама гели́нината ри́за е у не́го, скрива іа; ха, кьа да на́іде ризата ше фӧркне; ама тоіа женабе́тин дава ли ризата? Не́му бил ка́зал старецат: „като заро́виш некоі дувар, во́ври ри́зата ф темельника.“ И то́зикана мо́мак, ондан суражи́м, убо́рил еди́н дува́р от ветхата кӧшта и, като зафанали дьулге́рете да гаргъӧт дува́рат, мо́макат вовре́л ризата ф дува́ра, да іа вгаргъӧт. Тоі казал на масторете: „ша се́гьа ту́канана, дуде иска́рате дува́ра, да се затрупи ризата вне́тре.“ И седе́л там, доде́ вгарди́ли ри́зата ф дува́ра. Като искарали дува́рат де́сект арши́на, фа́нал мо́макат и напра́вил еднӧ удаіӧ. Зафанали двекьата, напра́вил и не́іа. Зафа́нали да гаргъӧт тре́кьата удаіӧ. Гарди́ли, гарди́ли, малко било уста́налу. Като са мръ́кналу, ста́нала мумата, фа́нала да гле́да каде́ ба́ните и намери́сала ризата — момата не била теки́нь, не е била като сегашните моми. Като намерисала ризата, фанала, разоборила дува́ра, измокнала ризата и іа наде́нала. Ондан суражи́м, кату наде́нала ри́зата, фръкнала пред мо́мака и му рекла́: „ако ми си мо́ж, ше до́ідеш да ма тро́сиш, де́ка да сам, да ма наме́риш.“ Форкнала, утишла си.

Сеа́ тоі де́ ше іа наме́ри? — Незна́е. Утишол па́ ф она́зи касабӧ, де́ту по́-напре́д тръ́гнал, па́ ф то́зи сука́к и намерил този чиле́к — ста́рецат. Чиле́кат му ка́зал:

— А бе дели ка́нлъ! Каде́ ше и́деш, бе?

— А бе ша и́да да тро́сьа ра́бута да нуминувам, казал Хасан. Чиле́кат му па́к ка́зал:

— Ха́іда, ес ша та во́гьа на еднӧ ме́шка.

— Ху́баву, во́ди ма, ама да ми плати́ш, оти ес сам сирума́х чиле́к. Мо́макат зна́л, че е па то́зи чиле́к, утпрешниіат; ама онзи́ чиле́к не зна́л, че е момакат утпрешниіат.

— Ша ти пла́кьа, казал чилекат.

— Колку ше ми плати́ш?

— Ша ти плакьа еднӧ желтица за три деньа, повече не да́вам.

— Хубаву, казал мо́макат, по́вече ти не и́скам.

— Сто́рили пазарлъ́к.

Кату гу удве́л чиле́кат у дума му, фа́нал три ко́ньа и му рекӧл:

— Ехни ти тузи́кана ко́нь. Мо́макат е́хнал единат конь. Чиле́кат е́хнал два́киіат, а трекиіат, по́ зъаде́то, приво́рзал за момковиіа конь.

Варве́ли, варве́ли, утишли́ па на уна́зи мешка. Фа́нал чиле́кат, ага́та, ста́рецат деме́к, и па́ заклал ко́ньат, дето бил приворзан за мо́мкувиіа. Кату гу закла́л, удра́л гу. Мо́макат му реко́л:

— Зашто ко́леш то́зикана ко́нь, де́ту варве́ше?

— Ес гу заколи́х и удра́х, а ти ше са му́шнеш вне́тре ф кубурината му, та ше до́іде едно пи́ле „саманън кушларж,“ та ше та вди́гне и уднесе́ там еі го́ре на она́зикана равни́шка.

Мо́макат влезал ф кубури́ната и седел един саха́т кадар. Душло́, андан суражи́м, нузи́ пиле „саманън кушларж,“ фаналу гу, кръ́пналу гу с кубурината бараба́р и гу уднелу там горе на равни́шката. Туга́зикана, мо́макат излезал ис

[1]) Вѣрно, истина.

кубурината и видел, чи имáлу фнóгу жеваир ташларж. Ти чó унзи чилéк, агата, му рýкнал:

— Хасане бе, ееі! Ффорльаі ми жеваир, да тóварьам двата кóнья, та па и ти ше слезéш. Ша ти кáжа, издé да слезéш. И унзикана мóмак рýкнал удгóре ут скалôта:

— Еі ага! Нузи врéме мина, кугáту ма изнéсе пôрф пôт, та ти тувáрих два кóнья жеваир; ес бех тугáс будалö, сеâ нéма за тéбе жевáир, сеâ прáзен ше си идеш.

Чилéкат гу напцýвал. Сéтил са, чи е бил утпрéшниіат мóмак.

— Ах такóвзикана, унаковзикана, казал чилéкат. Да знáіах, че си па ти, штех да си фáна друк чилéк, коіту не знáе.

Зенгининат ага си утишôл.

Мóмакат седéл, седéл и, като си утишôл агáта, сéднал на тепето и се спýснал надолу таркалештим и си садрáл сичку, оти мешката била лоша — жизаралжк. Слéзнал доле на пульаната. Кату слéзнал, пумислил си:

— Хаі анáсана, как ша ида сега пá при тузи чилéк, дету іе била мумáта, и как ша му кáжа?

Фанал тугазикана да варви. Варвел, варвéл, изварвéл десет денья пôкь. Стигнал па при тузи чилéк, при старецат улажéк. Стигнал пу акшéмну време и му рекôл:

— Сельам альáким, ихтьáр буба!

— Алеіна вельаким сельам, дели канлж, му кáзал старецат. Зашто си душôл?

— Моіата жáльба гулéма, агу.

— Ами кату беше унзи покь душôл тýка и кату кржпна мумáта и іа удвéде, какво напрáви хас нéіа тáмукана?

— Фáнах, какту ми каза ти, дьулгéрье, да напрáвьат демéк три удаи; разубóрих един дувáр и турих ризата на мумáта ф средôта. Седé дéсекь дéнья. На единадесетиіа день мумáта намериса ризата и си іа извади. Катó си извáди ризата, надéна іа, фóркна и рече: „аку ми си чилéк, ше ма трóсиш; аку да ми не си, не штеш.“ Жéлувам са тéбе и плача ти, да ми кáжеш, каде ша нáіда ес тáзикана мума.

Стариіат чилéк му кáзал: „хаіде сега, ти ше стáнеш уттук и хем ше вржвиш, хем ше питаш, саманжн кушларж де сегьôт.

Мóмакат стáнал и тржгнал. Вржвéл, вржвéл шес дéнья, и намерил еднô увô двaесе сахáта ширева и двaесет сахáта гьольгинô! На средóта имáлу еднó држво; ут пекь стутини гудини билó тузи држво. На тузикана држво имало едно пиле óрлово. Кату лéгнал мóмакат пуд држвóто, натиснала гу дрéмка и заспáл. Тугáзикáна слéзлу нузи пиле уд горе, уд држвóту, путикалу гу и рекло:

— Еі аллахжн кулý, стани, чи ше доіде башта ми, та ше та изеде; ýведи се уттýк.

Мóмакат тржгнал.

Орлувуту пиле гу попитало: „ти кадé ше идеш сеа?“

— Хеі, áратлик, хич не питаі, каде ша ида éс. Моіата рабута іе тжі и тжі. И като му распрáвил сичку ут краі ду краі, казал: „ес ша ида там и там да трóсьа таквóс и таквóс пиле.“

И фáнал онзикана мóмак тугáзикáна и тржгнáл да вржви. Вржвéл, вржвéл шес денья и стигнал при други пилета. Ама такива пилета, нé текинь: наштé са пилета, деньé са льудье. Па гу натиснал сон, пá заспáл. Тугáзикана едно от тизи пилета — дéту наштé са пилета, денье льудье — гу путикалу, собудилу ги и му рекло:

— Еі, пубратиме, каде ше идеш?

— Хич ма не питаі, пубратиме. Мóіата жальба фнóгу гулéма, че не мога веке да ворвьа уд жáльба гулéма, кáзал мóмакат.

— Защто ми не кажеш, кату и́маш толкуз гулема жа́льба? — пупиталу гу пи́лету.

— Жанум а́ратлик, фа́нах, та кржпнах еднѫ мума́, скрих и́ ризата и іа вгарди́х ф еди́н дува́р. Кьа́ фана, намери́са ри́зата, измо́кна іа из дувара, надена си іа, фѫркна и ми рече: „аку ми си мѫш, ше ма тро́сиш; аку не ми́ си, не ште́ш."

Пи́лету му казалу:

— Слушаі аратли́к, ти тре́ба да и́деш да питаш жаба́рету,[1]) тиіе ше та удведо́т на тузи ме́сту, дету іе твоіата жена.

Мо́макат варве́л, варве́л, намерил жабарету и ги пупитал:

— Пубратиме, тжі и тжі ми іе рабутата, тжі и тжі ма уставиха на еднѿ тепе́, тжі и тжі кржпнах еднѿ мума́, заве́дах іа дома, вгардих и́ ризата ф дувара, кьа іа намери́са, наде́на іа, фржкна и ми каза: „аку ми си мош, ше ма тро́сиш; аку ми не си́, не штеш." И казал мо́макат сичко, што го е било сполете́ло ду тузи́кана сахат.

Жаба́рету му казали: „има там и там оште едно пи́лье; уд не́к по́-стару не́ма; то ше та занесе́ там пре мумата, чи там ут тузи пилье башка друк никуі не хо́ди пре моми́те."

Мо́макат варве́л, варве́л петнаесе де́нья по́кь и сти́гнал до едно дѫрву на сто гуди́ни, де́ту била ко́штата на тузи́ пи́лье. Тоі легнал на се́нка пут дарво́ту, нати́снала гу дре́мка и заспа́л. Кату́ заспа́л, на тузи́ пи́лье дете́ту фржкналу, слезлу при не́к, пубутналу гу и рекло:

— Еі, еми́шери! Ка́лк!

И тоі са разбу́дил и казал на пи́льету сичко ут краі ду краі.

— Ами сеа какво ше ми ка́жеш ти менекана? Де ша и́да е́зи?

— Ти ше ча́каш туканана, и, ага доіде башта ми, тоі ше та заведе́ тамукана, при момата, чи ут нек никуі дру́к не може да хо́ди там, ка́залу пи́льету.

— Хубаву, ша ча́кам, ама да ли не́шту ше ми стори тоі? Да ли ше ми сво́рши рабута́та. Да ли не́ма да ми стори ло́шу?

— Хаіда, бе жа́нжм, ти се не боі! Ес ша му ка́жа да та не ба́ра, чи твоіата жальба гуле́ма.

След еди́н саха́т душло тузи́ пи́лье, ста́руту, при дру́гите пильета и рекло:

— Мери́са ми не́шту кату на чиле́шка мржша.

Малкуту пилье му рекло́:

— Ох баба́, не бараі гу то́зикана деликанли́іа, чи не́гувата жальба гулема; чи тоі іе тржгнал ут два ме́сеца по́кь, та іе душе́л да та тро́си да гу во́диш при мума́та; тоі са узда́ва на тебекана, ти да гу удведе́ш при мумата, де́ту іе пубе́гнала.

— Ма́демки е така́, вас тво́іа гарби́на[2]) штех да го и́зьам, ама на ли ти́ ви́каш да гу во́гьа, та́зикана вечер ни е мусефирин.

Старуту пи́лье фржкналу надо́лу, сле́злу, награ́билу мо́макат и гу удне́слу горе на гнездо́ту. Дарво́ту било́ фногу висо́ку; уд земьо́та ду гнездо́ту имал̀у три хилье́ди ра́скрача; то́лкус било́ висо́ку. Мо́макат бил мусефи́рин на пилетата. Кату со́вналу, старуту пи́лье излѐзлу уд гнездоту, исфржкналу. Мла́дуту пи́лье запла́калу на мо́мака, и момака заплакал на мла́дуту пилье:

— Какво стори ти хас ме́нека? Боба ти ма изне́се тука. Езикана и́штех да и́дим да тро́сим она́зи мома́, па башта ти ма изне́се туканана.

— Мо́лчи, а́ратлик, мо́лчи, рекло́ младуту пи́ле. По́чакаі ко́лку с пулви́на саха́т, бо́ба ми ше до́іде и ше та уднесе́ при мума́та.

След пулви́на саха́т душло старуту пи́лье и рекло на мо́макат: „чушни са сега́ ваз гарбо́т ми." Тоі васьо́днал пильету, чу́шнал са ваз гарбо́ му. Туга́с старуту пилье рекло́: „стисни си учи́те, и кугату ти ре́ка „о́твури ги", ше ги

[1]) Щъркалитѣ.
[2]) За твой хатъръ.

утвориш." Момакат стиснал учите, и пильету фржкналу. (То е било демек чилек, ама деньé ставалу пи́лье) кату вéтер. Xá бре, дé бре, фржкалу, фржкалу, туку рекло: „отвури си учите сега." И то си утворилу учите. Пилету гу устáвилу на еднŏ чукŏ. Моминото селу било пут чукŏта дóлу. Старуту пиле рекло на момака:

— Хаіде, чóжум; ес ду тук та дунéсох; ету селото на момата. Сега пак други пи́лета, дету са тук и са пó-стари уд мéне, тé рáбокьат уттýка надóлу. Пилетата си имáли определéно, до каде да рабокьат.

Мóмакат рекóл:

— Дали́ нема да ма изедŏт?

— Тиіе деньé не бáрат; тиіе денье са льудье, ноштé са пильета; не сŏ кату нас: денье пилета, ноштé льýдье. Тиіе пу цала нŏш хóгьат нагоре надóлу и каквóту намéрьат изи́дат гу. Ти́зекана вóрви уттук надолу ф селоту.

Момакат варвéл, варвéл, слéзал дóлу. Ету, гльŏда, чи уттáм и́дат нагóре кадé нéк еди́н чилек и еднŏ мума. Кату наблизи́л момакат кадé тéх, срьóшнали са ф пóкья. Мумáта рекла на брáта ѝ: „тóзи ми іе мéнье чилéка." Тиіе и́дели да гу трóсьат. Срьóшнали го и са вóрнали с нек веднош. Като са вóрнали с нек веднош, момата рекла: „седи тука ти, та да иде брат ми да докара еднŏ талига, че не іе хýбаво, срамотно е, да идем пешаци." И брат ѝ ри́пнал, напрáвил еднó тали́га хас óсем конья — срем талига — ехнали и дошли ф кóшти. Казал на бóба си, чи зьóкья е душóл да си трóси гелината.

Тазика мума била беіува штерка.

Баштата казал: „дубре!" И зафанали свадбата. Цали дванаесе денье и дванаесе ношти имало тупанье, жумбьýше, гьурéше, хорá и гозби. Свадба, демек, правили; уженила са мумáта.

Тугáзнакан мóмакат седел еднŏ година у тех. Рудилу му са мумчé. На гудината зьóкьат рекóл на деда си:

— А буба, ша ти са молья, ама фногу ша ти са молья, да идем хас гелината на мусефирли́к фаф нашето село; па ша си доідем тук.

— Идете, идете, рекóл стариіат, и ако штеш елате си пак, ако не штеш, па си там сéдете; моіата штерька си ти іе женŏ.

Тугазнакан момакат ехнал мумата — чунким кьа била фаркáта. Като іа ехнáл, кьа му реклŏ: „сти́сни учи́те." Кату стиснал очи́те, кьа фржкнала и за 24 сахатьа отишлŏ ф неговото селу, удóлу пут селóту. Там момакат фáнал тали́га хас три кóнья и пратил еднó дете да каже, че си и́де Хасан Пашóв. Кату чуле, исхрипале башта му, маіка му, сестрите му да гу посрьŏштат, че го знале за умрéл, па тоі бил утишóл жената си да дуведе. Посрьŏшнали ги, довели ги. Фáнали, ондан суражи́м, пá свадба да гаргьŏт. Цали шес денье и шес ноште тупанье, свирки, жумбьуше, гьурéше, еденье и пиіенье. И кату сворщили свадбата, кату унóгьали, влезла си мумáта ф еднŏ удаіŏ. Ништу не уднéсла. Имала хас неіа един шéх кату книга и пржстен злáтичен. Тóзикана пржстен имáл мьухьур. Мумáта немала што да си пустели за пусти́лка. Имала пустелка, ама при башта ѝ. Тук си не донéсла. Тугава фанала, лизнала пржстеньат и ѝ са онóгьали шест стóтен жлжтици. Кьа дала жлжти́щите на момака: „да и́деш да купиш ут чаршиіата, каквоту ес знáем и ти каквóту знáеш, да са пóстелья удаіŏта." Утишли барабар на чаршиіата, накýпили си пустелья и прéмена и пукри́ва. Фанали, ондан суражим, пуслали си удаіŏта, и кьа му рекло:

— Ела сеганакан да си пуприказваме ниіе хас тебека, че ес сам за тебе плáкала; че ес сам фногу гулем кабахат направила; че ти катó ма фана, та ми зьо ризата на бáньата, дету са кóпьах, ес са малку разльути́х, оти да ми кржпнеш ризата и да ма устáвиш грóпала. Та зарад тузи́ ес са разльути́х, че сам фнóгу срáмуве брáла и ут башта ти и ут маіка ти. И кату фржкнах ес и кату си ути́дох, казах на маіка ми и на башта ми, че сам пубéгнала. А те ми казаха: „ти си, штерку, резил стáнала; зашто, кату та е фáнал, не си

стоіáла там, ти нам не си путрéбна; ти си резѝл стáнала; ти трéбе да ѝдеш хас нéк; тузи ти іе на касметьа, штóто ти іе Аллáх напѝсал: и колку касмет, и кóлку нефéс ше имаш; ниіе не мóжем повеч да ти дадéм. И кату си душло туканана, требе сега и ниіе да идем хас тебекана, да гу трóсим и да та заведéм.“ И се пумѝслих тугáс, штó да прáвьа: да ли да са óтрувьа, да ли да са óбуда, чи зер башта мѝ ма ни рачи, чи ни сôм чиста устáнала, чи сам спала при чилéк, та ми са сички кумшиіе присмѝват; чи ма си фáнал, та ма си дувéл, па ес сам пубéгнала. И ти хубаве си направил, че си мислил за мене, та ма си демéк мѝлувал и си душел да ма тросиш, та аку мисли Аллáх тéбе да зьôме, нéка напрéт мене да зьôме. Ут сега натáтак, ес дивáн ша ти стоіа, икрам ша ти гóньа. Ама нешту ша ти кажа, аку ѝскаш уверуваі ме; аку не ѝскаш, ти знáеш. Искам да речéш на маіка ти и на башта ти, да идем на гóскье пре маікьа ми и при башта ми да се гостѝм. А тоі ѝ рекôл:

— Нека тугáс да пóпитам маікьа си, че ес не смéіа да рéкам на башта ми. Ша река на маіка, а кьа на башта ми, и, аку рече башта ми, ше идем, аку не речé, не ше идем.

И рекôл на маікьа си: „маіку, ес вѝкам нéшту да ти рéка, да видим ти как штé ми речеш.“

Па кьа му реклô: „сѝнку, кажи ми; не деі са сакандѝсва, че éзикана не штô да ти нáправьа лафôт два.“

Тугази тоі рекóл: „маіко, моіата Садифьô иска да иде при маікьа ѝ и при башта ѝ пу госкье, че ѝ се е нажалѝлу, та па ша си доідем.“

— Синку, нека да питам башта ти, да вѝдим, какóв акъл ша ми даде, та сетне ес ша ти кáжа.

Попѝтала маіката башта му. Рекла:

— А бе, синôт ти иска да иде хас гелината на гости при маікьа ѝ и при башта ѝ; ти какво ште кáжеш?

Тоі се пучудил и пумислил малко, че рекôл:

— Мари жену! Как да ти кажа? Страх ме е да не остáне гелината там, да іа не запре башта ѝ и маікьа ѝ, че сме ниіе пó-сиромаси от тех, та, белки да не ни іе бендисала гелината и не ште иска да доіде пá.

Маіката казала на синô си, каквото казал баштата.

Тогазикана момакат казал на гелѝната:

— Седифьо! Боба вика: „да не ни си бендѝсала, та искаш да идем пу гóстье и да се не ворнеш?“ Бобá ми и маіка ми се страхýват и не дáват да та вогьа. Ама виш ти сеганакан, Седифьо, мѝсли са; аку ѝскаш да си устáнеш там, нема да та вогьа; иллем, аку ѝскаш да ѝдем да се гостим кату льудьéту и пак да си доідем, може, бива да идем.

Тугас башта му рекôл:

— Сѝнку, ету тук гелината и ти, и ес и маіка ти. Четворицата сме тук. Да си поприказваме сега кату башта, син, маіка и гелина наедно. Ес ти прáвьам халáл, синку, да ѝдеш хас гелѝната; ама, аку башта ѝ и маіка ѝ не іа пуснат да си доіде, пá да ми пратиш един мьухтьуп. На гелината рекôл: ела тук да се закалнеш, че алѝ ше останеш, али ше си доідеш. Па кьа му реклô:

— А бубá, не мога ти кáжа никаквó. Сега да ти кáжа мýтлака ша си дóіда, не знáм; па да ти река, не ше си доіда, па не знáм. Иллем, да ѝдем сеá до дома и аку останем, ша ти кáжа и ти да дóідеш и маіка ни да доведéш. Па льу ку ше си доідем, ше ти пратим един мьухтьýп да знáеш.

Стáриіат им дал изин да ѝдат.

Тугази гелѝната реклô на момака:

— Ела сега, чушни са ти на мéнека да та зáнеса дома. Тоі са чýшнал, стиснал учѝте, и ветерöт ги духнал. По едно врéме, туку му реклô: „погледни.“ Ага пугльôднал, вѝдел, чи били на тепето нат селóту удгóре. Фáнали тугáзикана еднô талѝга хас два коньа, ехнали іа и утишлѝ при башта ѝ.

Седе́ли два денья кадар. Туга́зикана момата реклȏ на башта си:

— Боба́! Дали сме дума на маіка ни и на башта ни, да им проводим хаберь: а ва ше седи́м тук, а ва ше си идем. Па тоі рекȏл на башта си:

— Синку! Ес не мо́га да река никак; не мо́га да та о́ставьа зо́рла; ти си чузда жена. Аку и́ска чилекат ти тук да си останеш, ше останеш; аку искаш да си та заведе, ша си та заведе́. Па кьа реклȏ:

— Бо́ба! Да доведе́м и тех тук при тебе — демек бащата и маіката на момакат — моіат чилек иска да остане тук.

— Синку! Ху́баве е това, ама аку си имате вие там пумина́лка да си пумино́вате, требе па да си идете; па аку немате пумина́лка, останете тук. Ес и́мам и за вас, и за други, и за много хора хле́п; ес сам ага, зенгинин, дебе́л чилек. Та аку и́скате, тук ше живу́вате.

Па зьо́кьат му рекȏл:

— А буба! Не рачи ми са да си и́да дома. Ние и́маме пуминалка, ама тука е по́ хас реха́т, по с кулаі, по́-лесну.

— Какту ти са ште. Аку искаш, се́дите. Сичку тебе ша преда́м. Имам едно мо́ску дете и то іе на дванаесе гудини; тузи́ ми іе за сичката света. Пак имам пекь чифлика, та требе да са пригле́дват, а кату си ти ту́к, ше ми пума́гаш; сичку ше е тебе.

— Кату е тжі, а́ буба, бундан сура ти ми си бо́ба; каквоту знаеш, тжі ше правиш. Ес не штȏ да ида при башта ми, казал мо́макат, зьокьат демек, и фанал, та му здра́вувал ракóта. И на ба́бата здра́вувал ракóта.

Па рекол на стария:

— Бо́ба! Дьȏ да направиш аднȏ книга, да іа уднесе едно пи́лье на тази и тази ме́шка да іа пусне, и башта ми ше іа наіде на нашиіа двор; та ше іа прегле́да, што пише внетре.

Ста́риіат зьȏл еднȏ книга и казал:

— Казваі, Хаса́не, казваі ти, как да пиша.

И тоі му рекол: „а буба! Пиши на бо́ба фногу сельам и фногу здраве. Да не чака, чи ша си до́іда; ес уста́нах туканака, чи има по́мин по́-рехат. Аку и́скаш, пиши му, да до́іде хас маіка ми тук. Тиіе нештȏт да до́ідат, ама хатжр да им напра́вим.“

Па стариіат рекол: — „Хасане! Как зувȏт башта ти и маіка ти?“

— Башта ми Мехмет зувȏт; маіка ми — Ме́ра.

— За Мехмедьа имам на главȏта мешка да доіде; па за маіка ти, дету моіата жена живе́е, и кьа има меідан да живе́е. Неіа по́-напре́т милувам уд моіата женȏ.

И дал на едно пиле тазикана книга и му казали, де да іа уднесе: на тази и тази мешка, на тази и тази капиіа да іа пусне на двора. И пи́лету́ чо́пналу[1]) книгата, фржкналу и уднеслу іа та́мука. Пусналу іа на двора и фржкналу си назат. Кату са ворналу, пупитали гу: „уста́ви ли книгата тамука?“

— Уставих іа, казалу пилету.

Бащата на мо́макат нашол книгата, приучи́л іа и рекол на жената:

— Жену! Синȏт ни іе нашол хубава ме́шка. Тоі и гелината хубаве ше пуминуват там, и ниіе тук хубаве ше пуминуваме; па аку искаш, ше идеме и ниіе та́мука. Не́ка седи там сино́т. Кугату забури тоі да дупрати книга, ниіе ше му дупрати́м; па кугату ніе забуравим, тоі ше ни дупрати. И утишли там.

Слушана отъ Исмаилъ Врачовъ прѣзъ 1890 год. от с. Баня. Тоі ѭ чулъ отъ Серескя помакъ.

Бѣл. отъ ред. Г-нъ записвачътъ не ни обажда, дали почива върху дѣйствителността двоякото написание на нѣкои думи, като *низбардну* и *низбардно, хлебец* и *лебец* и пр.

---

[1]) Лапнжло, налапало.